

metodele noi folosite în cercetarea istorică. Istoriografia cehă devine militantă și în ea se oglindește cel mai bine evoluția concepției naționale luminate, după cum se vede din operele reprezentantului ei de seamă G. Dobner.

Articolul abundă în materiale, fapte și exemple concrete din care reiese specificul și autohtonismul ideologiei naționale cehe.

Un alt articol, semnat de I. M. Pașeva, are ca subiect *Отражение национальных и социальных противоречий в восточной Галичине в 1848 г. в листовках Русского Собора* (Reflectarea contradicțiilor naționale și sociale din răsăritul Galiției, în 1848, în foile volante ale Dietei rusești p. 48—62). Aci este urmărită activitatea Dietei rusești, înființată în mai 1848, ca organizație a reacțiunii polone. Folosind lozinci demagogice, această Dietă a urmărit scopul ca în noile condiții de avânt revoluționar, să mențină țărănimea în exploatare. Deși a avut o durată scurtă (până în luna octombrie), Dieta a dăunat serios mișcării naționale ruse, reușind s-o împartă în două tabere și discreditând ideea colaborării polono-ruse în lupta antihabsburgică.

O serie de materiale din volum tratează istoria Bulgariei.

S. A. Nikitin, semnează articolul *Описание экономического состояния юго-восточной части Болгарии в 30-х годах XIX в.* (Descriere a situației economice a Bulgariei sud-estice în deceniul 4 al sec. al XIX-lea p. 161—203). Este vorba de un „Tableau statistique de la Romélie septentrionale”, alcătuit în martie 1830 de căpitanul armatei ruse A. O. Duhamel, participant la războiul din 1828—1829. Datele din această statistică găsită în arhiva istorică militară a URSS și întocmită ca o completare la o descriere a lui Eneholm, sînt importante pentru cunoașterea regiunilor bulgărești sub diferite aspecte, mai ales cel economic. Textul francez al documentului este însoțit de traducere în limba rusă.

Același autor semnează articolul *Данные русской переписи 1879 г. о численности и национальном составе населения болгарского города* (Datele recensămîntului rusec din 1879 despre numărul și componența etnică a populației orașenești din Bulgaria, p. 83—103). Prelucrînd datele statistice găsite în arhivele sovietice, cunoscute pînă acum doar în parte, S. A. Nikitin, constată o serie de schimbări etnice și demografice survenite în șapte regiuni ale Bulgariei, datorită războiului care a determinat mișcări și deplasări, atît în sînul populației turcești, cît și a celei bulgărești. Rezultatul general al acestor mișcări de populație a fost acela că populația bulgară a rămas predominantă în toate regiunile, cu excepția regiunii Varna în care turcii încă predominau numeric. Se mai constată că turcii s-au menținut în orașele mai mari, pe cînd în orașele mai mici ei lipseau cu totul la data efectuării recensămîntului. Din cauza războiului, populația bulgară a suferit în general o reducere ca număr, dar totodată ea a devenit mai omogenă din punct de vedere național.

În datele recensămîntului figurează și diferite grupuri etnice, ca: armeni, greci, găgăuzi. Români se găsesc la Turtucaia, Vidin, Tatar Bazargic și Plovdiv; aromâni la Varna și Șumla.

O problemă similară celor de mai sus atinge N. T. Todorov în articolul *К вопросу о городской бедноте Шумена в середине XIX в.* (Problema sărăcimii orașenești de la Șumen la mijlocul sec. al XIX-lea p. 120—122). Dintr-o listă de meșteșugari și lucrători angajați în februarie 1856 la brutăriile orașului pentru garnizoana turcă, alăturată aci, se vede că marea majoritate a acestora (189 din 250) erau săraci, indicați sub titlul general de „lucrători”. Din punct de vedere etnic, 2/3 erau bulgari și 1/3 erau turci.

Sub titlul *Болгарские прокламации 60-х годов XIX в.* (Proclamații bulgărești în deceniul 7 al sec. al XIX-lea, p. 151—160), V. N. Kondratova, publică de fapt textul unei singure proclamații datată în iulie 1867, la Leipzig. Autoarea presupune că în realitate proclamația trebuia să fi fost redactată la București de Rakovski, iar Leipzig a fost indicat ca loc de emitere numai cu scopul de a deruta autoritățile otomane. În proclamație poporul este chemat să lupte pentru înlăturarea jugului otoman, invocîndu-se exemplul românilor, sîrbilor și muntenegrenilor. De asemenea se cere Europei să nu rămînă indiferentă față de această luptă. Se anexează la text și cîteva desene de propagandă prezentînd soarta Bulgariei în lanțuri, luate din istoriile lui J. Rajić, D. Medaković și dintr-o scriere a lui Rakovski. Acestea au fost difuzate în Bulgaria în 1866 de către T. I. Mutevski, după cum raporta Kojevnikov.

Participarea poporului bulgar la războiul ruso-turc din 1877—1878 (*Участие болгарского народа в русско-турецкой войне 1877—1878 гг.*, p. 222—232), este ilustrată în cele 12 documente inedite publicate aci de A. A. Ulunian, cu un scurt comentariu. Din ele se